

DOI 10.36074/grail-of-science.17.02.2023.103

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ЧАСУ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Азюковський Олександр Олександрович

канд. техн. наук, доцент, професор кафедри електроприводу
ректор,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Дяченко Григорій Григорійович

канд. техн. наук, доцент кафедри електроприводу,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Пащенко Олександр Анатолійович

канд. техн. наук, доцент, директор Міжгалузевого навчально-наукового
інституту безперервної очно-дистанційної освіти (МІБО),

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Терханова Олена Василівна

канд. філол. наук, доцент,

методист І-ї категорії Міжгалузевого навчально-наукового
інституту безперервної очно-дистанційної освіти (МІБО),

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Анотація. Аналізуються актуальні питання організації навчання іноземних студентів у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Розглянуто інтенсифікацію розвитку контактів між країнами, розвиток освітніх програм англійською мовою та адаптивна спроможність іноземних студентів. Висвітлено фактори, що впливають на ефективність процесу мовної підготовки до навчання за обраними спеціальностями в умовах дистанційної освіти.

Ключові слова: іноземні студенти, дистанційна освіта, освітня програма, мова викладання, платформа навчання, НТУ «Дніпровська політехніка».

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» протягом п'яти років активно розвиває міжнародну сферу діяльності, у тому числі залучає іноземних студентів до навчання. Більш ніж 150 студентів із понад 10 країн світу є студентами НТУ «Дніпровська політехніка». У зв'язку з цим актуальним завданням для університету є організація ефективного процесу навчання іноземних студентів, який забезпечував би високу якість освітніх послуг та дозволяв ефективно реалізовувати сучасні концепції викладання за обраними спеціальностями.

Мета статті – проаналізувати особливості організації мовної підготовки іноземних студентів для навчання за обраними спеціальностями в НТУ «Дніпровська політехніка» з метою виявлення сильних та слабких сторін підготовчого процесу. Окремі положення статті можуть лягти в основу розробки шляхів покращення означеного виду діяльності у вишах.

Проблеми підготовки іноземних студентів у вищих навчальних закладах висвітлені у наукових працях О. Адаменко, О. Білоус, Н. Булгакової, С. Варави, В. Груцяк, Т. Дементьєва, О. Палки, М. Разорьонової, І. Христинко та ін. Більшість публікацій стосується питань адаптації та підтримки студентів, що вже навчаються у вищих навчальних закладах.

У світі інтенсивно розвиваються контакти між країнами, і водночас збільшуються потоки молоді з однієї країни до іншої. Чисельність студентів, які щорічно вирушають за кордон для здобуття вищої освіти, значна. Для того, щоб залучити максимально велику кількість абітурієнтів, багато неангломовних країн почали вести навчання англійською мовою. Освіта англійською мовою дає безліч переваг і для абітурієнтів, і для самих вишів.

Українські університети зацікавлені в програмах англійською мовою. Вони дозволять залучити більше іноземних студентів з усього світу. Необхідність вивчати українську мову – один із головних чинників, що стримують потік учнів, які не володіють українською мовою, але зацікавлені у відносно недорогій вищій освіті. На сьогодні загальний термін навчання іноземних студентів ЗВО українською мовою на 1 рік більший, ніж англійською, через підготовчий курс вивчення української мови. Такі виші, як Дніпровський державний медичний університет, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Дніпровський національний університет ім. О. Гончара розпочинають навчання іноземних студентів на підготовчому відділенні для іноземних громадян. Головною метою підготовчого відділення є формування знань, умінь і навичок, в тому числі з української мови, у тому обсязі, який забезпечує подальше успішне навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України.

Розвиток освітніх програм англійською мовою дозволяє скоротити термін навчання іноземних студентів, що є привабливим фактором. Освітні програми англійською мовою істотно знижують рівень стресу, пов'язаного з мовним бар'єром, і дозволяють іноземним студентам більшою мірою зосередитися на навчанні.

Іноземні студенти – це не лише додаткові прибутки університету, а й покращання іміджу закладу.

Факторами, що приваблюють іноземців до навчання в Україні, є доступна вартість навчання з доволі високим рейтингом українських ЗВО, невисокий прожитковий мінімум, гнучкість щодо вибору мови навчання, легкі умови вступу, комфортні умови навчання в містах, м'який клімат, спільні з багатьма пострадянськими країнами традиції та соціальні норми [1].

У більшості іноземних абітурієнтів, що вступають до вишів України, постає питання: «Якою мовою навчатися?». Іноземні студенти, рідна мова яких англійська, звичайно віддають перевагу саме англійській як мові навчання. Міжгалузевий навчально-науковий інститут безперервної очно-дистанційної

освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» забезпечує навчальний процес для іноземних студентів англійською мовою. Близько 100 іноземних громадян більш як 10 країн світу (переважна кількість студентів із Марокко, Нігерії, Лівії, Ефіопії, Єгипту, Сирії, Ізраїлю), обрали такі спеціальності, як: менеджмент; комп'ютерні науки; комп'ютерна інженерія; будівництво та цивільна інженерія; електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; гірництво; нафтогазова інженерія та технології [2].

Навчання громадян зарубіжних країн здійснюється за навчальними планами і відповідно до програм вищої освіти України. Після закінчення іноземні студенти отримують дипломи та свідоцтва державного зразка, встановлені в Україні для іноземних громадян.

Чи є проблеми у викладанні дисциплін іноземним студентам англійською мовою? Так, у викладачів виникають труднощі сприйняття та розуміння мови іноземних студентів, тому що не всі студенти володіють англійською мовою досконало, деякі мають свій специфічний акцент. Викладач має володіти іноземною мовою на рівні, необхідному для ведення лекцій та практичних занять, що є важливим рейтинговим показником для викладача вишу. У 2017 році, коли був перший набір англомовних студентів, у незначній кількості викладачів виникав мовний бар'єр під час спілкування з іноземними студентами. Це пояснювалося тим, що викладачі іноземних студентів знаходилися на стадії вивчення англійської мови і все ще не досягли бажаного рівня володіння мовою. Також були труднощі перекладу навчально-методичного матеріалу з української на англійську мову, оскільки не всі викладачі були мовними фахівцями, тому виникали труднощі в доборі іноземної літератури для розробки навчально-методичного матеріалу. На сьогодні, щодо науково-педагогічного складу, то всі викладачі НТУ «Дніпровська політехніка», які викладають в англомовних іноземних студентів володіють англійською мовою на рівні B2 (що підтверджено сертифікатом) [3].

Згідно із загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти викладач має бути педагогічно та лінгвістично компетентним, щоб задовольнити потреби іноземних студентів.

Кожний іноземний студент, що прибуває до вищого навчального закладу України на навчання, є представником певної країни з особливою ментальністю, психологічним станом, своєрідним сприйняттям світу й нового соціокультурного середовища. Це необхідно враховувати для успішного керування навчально-виховним процесом студентів-іноземців. Із моменту вступу до українських університетів вони потрапляють у винятково незвичне й незнайоме для них мовне, соціальне і національне середовище, до якого їм потрібно адаптуватися.

До адаптивної спроможності іноземних студентів відносять три основні види:

1) фізіологічна адаптивність (до клімату, екосистеми регіону, їжі, води тощо);

2) психологічна адаптивність (пристосування до нових видів життєдіяльності, до змінних життєвих ситуацій й ін.);

3) соціальна адаптивність (сприйняття нових цінностей, комунікативність, переорієнтація тощо) [4].

Щодо специфіки національно-психологічних особливостей студентів, то за спостереженнями, африканські студенти відкриті в спілкуванні; схильні до більш повільного навчання та засвоєння нових понять. Студенти арабських країн Близького Сходу спокійні та делікатні в спілкуванні, недисципліновані.

Особливим фактором, до якого необхідно адаптуватись іноземним студентам, є навчальний процес, оскільки саме навчання є головною метою прибуття іноземців до українських ЗВО [5].

Дистанційне навчання, як основна форма впровадження освітнього процесу у надзвичайних ситуаціях, стала основним способом забезпечення безперервності навчання.

Е. Тоффлер у «Шоці майбутнього» писав: «У майбутньому розвинена технологія внесе зміни і в освіту. Навчання відбуватиметься в основному в кімнаті учня або в гуртожитку, в години, що обрані ним самим. З величезною базою даних, які доступні йому через комп'ютерні інформаційні системи, з власними відеозаписами і відеомагнітофоном, зі своєю власною лінгвістичною лабораторією і власної кабіною для занять з електронним обладнанням студент буде вільним від обмежень та інших неприємностей, які чекали його в замкнутому просторі класної кімнати. Технологія, яка буде лежати в основі цієї нової свободи, неминуче пошириться навчальними закладами в найближчі роки. Протягом 30 років освітня система Сполучених Штатів та деяких західноєвропейських країн рішуче порве з масовим виробництвом педагогіки минулого і піде вперед, в еру освітнього різноманіття, засновану на визвольній могутності нових машин [6].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», під дистанційною формою здобуття освіти розуміється індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Дистанційна форма почала запроваджуватися в 2020 р. з початком пандемії COVID-19 і продовжилася з початком повномасштабної війни в Україні. Іноземні студенти продовжили навчання зі своїх країн постійного проживання. Перед вітчизняними університетами постало нове завдання – сприяти створенню найбільш комфортних умов для збереження цього контингенту.

Серед переваг дистанційного навчання можемо відзначити: прозорість, мобільність, оперативність, модульність, доступність, можливість живого спілкування, інтерактивність, можливість для саморозвитку. До недоліків можна зарахувати відсутність достатньої швидкості потоку інтернету та неповне покриття бездротовим інтернетом територій, вимкнення електроенергії, сирени, негативний вплив на психологічний стан відсутності особистого контакту в процесі навчання, недостатній рівень знань суб'єктів навчального процесу в галузі електронних засобів, низький рівень можливостей контролю над рівнем самостійності під час виконання завдань, зниження ступеня мотивації здобувачів освіти, непоодинокі випадки недостатнього рівня самодисципліни та самоорганізації.

Сьогодні існують уже готові платформи з усіма необхідними вмонтованими інструментами для дистанційного навчання. Найбільш

розповсюдженими платформами для дистанційного навчання є Moodle, Sakai, LOTUS Learning Space, eFront. Студенти й викладачі національного технічного університету «Дніпровська політехніка» зареєстровані в Office 365 Education, що обіймає Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Microsoft Teams та додаткові інструменти для навчання. «Office 365» полегшує комунікацію між студентами, викладачами та структурними підрозділами університету. «Office 365» можна використовувати на будь-якому мобільному пристрої: стаціонарний комп'ютер, ноутбук, планшет, мобільний телефон.

Висновки. У підсумку можемо констатувати, що іноземні студенти НТУ «Дніпровська політехніка» задоволені якістю та рівнем мовної презентації навчального матеріалу, що викладається в рамках загальних і професійних дисциплін.

Наявність диверсифікованої пропозиції освітніх програм англійською мовою є привабливішою для іноземних студентів. У такий спосіб виш суттєво розширює цільову аудиторію споживачів. Враховуючи загальну недостатню розвиненість даного сектора освітніх послуг, мова викладання може стати важливою конкурентною перевагою вишу в національному освітньому просторі, що приведе до підвищення попиту на його освітні послуги.

Удосконалення системи здобуття освіти іноземними громадянами, які навчаються англійською мовою, посприє ще більшому зростанню престижу університету, збільшить попит на освітні послуги та зміцнить його конкурентоспроможність.

Список використаних джерел:

- [1] Лисак О. Б. (2016). Освіта іноземців в Україні: сучасний стан, проблеми та маркетинговий погляд на шляхи їх подолання. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*, (4), 102–107. Вилучено з <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/1958/1959>.
- [2] Viznuk, A. & Diachenko, G. Professions of the Future in Ukraine and Internet of Everything: Who to Study as not to be Left Without Work. *7-th East European Conference on Mathematical Foundations and Software Technology of Internet of Everything MSTIoE 2020-7*, (Vol. 1, pp. 38-39). December 22-23, 2020, Kyiv, UA: Taras Shevchenko National University of Kyiv.
- [3] Коровяка Є. А., Хоменко В. Л., Пащенко О. А., Калюжна Т. М. (2022). Дистанційна освіта: позитивні і негативні аспекти. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*, (10(12)), 376–384. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10\(12\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-10(12))
- [4] Медведовська Т. П. Роль гуманітарних знань у формуванні інтегрованих компетенцій студентів ЗВО. *6th International scientific and practical conference "Multidisciplinary scientific notes. Theory, history and practice"*. (pp. 499-502). November 01-04, 2022. Edmonton, Canada: International Science Group.
- [5] Довгодько Т. (2013). Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища України. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, (2), 114–120. Вилучено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piprro_2013_2_15.
- [6] Елвін Тоффлер. Шок майбутнього. Вилучено з <https://studfile.net/preview/5111533/page:35>.
- [7] *Про вищу освіту* (Закон України). № 1556-VII. (2023). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.